

2021-01-28
I2021/00289**Infrastrukturdepartementet**

Trafikverket

781 89 Borlänge

Uppdrag att analysera omfattning och konsekvenser av obalanserad budgivning samt kostnadsökningar i samband med upphandling och genomförande av baskontrakt för underhåll av järnvägar

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Trafikverket att, i enlighet med vad som anges under rubriken Uppdraget, analysera omfattning och konsekvenser av obalanserad budgivning i samband med upphandling av baskontrakt för underhåll av statliga järnvägar. Uppdraget omfattar även att redogöra för hur kostnadsökningar i samband med genomförande av baskontrakt kan motverkas.

Uppdraget innefattar att upprätta en handlingsplan med ett åtgärdsprogram för att minska möjligheterna att genomföra obalanserad budgivning samt motverka kostnadsöverskridanden i verksamheten.

Uppdraget ska redovisas senast den 2 juli 2021 till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet).

Uppdraget

Trafikverket ska analysera i vilken omfattning som obalanserad budgivning bedöms förekomma i samband med upphandling av baskontrakt för underhåll av statliga järnvägar. Trafikverket ska också redogöra för vilka kriterier i upphandlingsunderlagen som bedöms kunna leda till obalanserad budgivning och vilka konsekvenser det medför i kontraktsgenomförandet.

Trafikverket ska därvid även analysera kostnadsökningar inom baskontrakten och vad som orsakar dessa. Analysen ska omfatta en beskrivning av inom vilka olika delar av verksamheten som kostnadsökningarna uppstår

och hur dessa påverkas av t.ex. entreprenadform, former för ersättning, riskfördelning och reglering av tillkommande arbeten.

Uppdraget omfattar vidare att beskriva vilket arbete som pågår och planeras avseende utveckling av arbetssätt och systemstöd som möjliggör en mer komplett informationsinsamling om järnvägsanläggningens tillstånd, vilken kan användas för att genomföra analyser och förutsäga anläggningens framtida tillstånd på såväl delsystem som aggregerad nivå.

Analysen ska omfatta alla baskontrakten i sin helhet och den verksamhet som kontrakten omfattar.

En handlingsplan med ett åtgärdsprogram ska upprättas omfattande en redogörelse av åtgärder för att minska möjligheterna att genomföra obalanserad budgivning samt hur kostnadsökningar ska motverkas.

Analysen ska även omfatta hur gällande regelverk inom området tillämpas, t.ex. lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, och vilka möjligheter som lagen medger för att kunna vidta effektiva åtgärder för att minska obalanserad budgivning.

Skälen för regeringens beslut

För att skattemedel ska användas på bästa sätt är det viktigt att säkerställa hög kvalitet i de offentliga inköpen som genomförs av de upphandlande myndigheterna. Regeringen har därför bl.a. upprättat en nationell upphandlingsstrategi. Där framhåller regeringen att de upphandlande myndigheterna behöver ta ett större ansvar för att upphandla mer strategiskt och ansvara för att öka effektivitet och kvalitet i offentlig sektor.

Det är viktigt att de medel som staten tilldelar infrastrukturområdet används effektivt. Sverige ska ha en robust, miljöanpassad och pålitlig transportinfrastruktur som ligger i framkant när det kommer till innovation och effektiva lösningar. Med en ökad produktivitet och innovationsgrad är ambitionen att få ut mer av de resurser som läggs på transportsystemet. Detta ställer samtidigt krav på att upphandlingar utformas och genomförs på ett sätt som stimulerar till en sådan utveckling. Det är därför av stor vikt att Trafikverket och entreprenadbranschen gemensamt verkar för ökad produktivitet och innovationsgrad samt en attraktiv anläggningsbransch.

Riksrevisionen överlämnade i oktober 2020 granskningsrapporten Drift och underhåll av järnvägar – omfattande kostnadsavvikelser (RiR 2020:17) till riksdagen där Trafikverkets upphandling av baskontrakt för drift och underhåll av järnvägar har granskats. Riksrevisionen konstaterar i sin granskning att det bl.a. förekommer systematiska skillnader i kostnadsavvikelser mellan upphandlat pris och slutlig kostnad i kontrakten och att det exempelvis beror på skillnader mellan olika regioner, olika entreprenörer och olika sätt att utforma kontrakten. Riksrevisionen noterar även indikationer på att vissa entreprenörer använder sig av strategier i sin prissättning av anbuderna för att maximera sin ersättning i förhållande till mängden utfört arbete. Det innebär enligt Riksrevisionen att anbudsgivarna i sina anbud erbjuder priser på olika poster i förfrågningsunderlaget som kan uppfattas som orimligt låga jämfört med de priser som Trafikverket erfarenhetsmässigt förväntar sig. Detta kan som Riksrevisionen ser det i förlängningen påverka entreprenörernas incitament att genomföra olika typer av åtgärder.

Trafikverket har informerat regeringen om att myndigheten har pågående aktiviteter för bättre kvalitetssäkring och uppföljning av upphandlingsunderlag för baskontrakten. Regeringen anser att det är angeläget att detta arbete fortsätter och att Trafikverket vidtar åtgärder för att motverka obalanserad budgivning och kostnadsökningar.

På regeringens vägnar

Tomas Eneroth

Mats Bellinder

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA och OU

Miljödepartementet/ME

Infrastrukturdepartementet/TM och US